

LUKU 5

Liikkuminen ja siirtyminen

Vuorovaikutus: Omatoimisuuteen kannustaminen
Tilanteiden sanoittaminen

Rakenteet: Siirtymis- ja liikkumisverbit (transitiivi- ja intransitiiviverbejä)

Sanasto: Ergonomia
Kehonosat
Liikkumisen apuvälineitä

Keskustelu 1: Inkeri lähtee päiväsalin

Keskustelu 2: Bella on työharjoittelussa

Teksti: Ergonomia hoitotyössä
Asiakkaan kohtaaminen
Hartiajumppa

Toiminnalliset tehtävät: Liikuta ja siirrä hoitonukkea
Hoitotyön siirtotilanteita
Liikkumispeli

KESKUSTELU 1. Inkeri lähtee päiväsalin

Inkeri makaa sängyssä. Inkeri haluaa mennä päiväsalin, missä muut asukkaat istuvat.

Mahdi: Inkeri, ruvetaan siirtymään pyörätuoliin!
Mennään yhdessä päiväsalin. Ulrika lupasi soittaa tänään pianoa ja voidaan sitten laulaakin yhdessä.
Siirrän sinua vähän tänne sängynlaitaan.

Inkeri: No, mennään.

Mahdi: Laita kädet rinnan päälle. Käänän sinut sitten kyljelle.

Mahdi kääntää Inkerin varovasti kyljelle.

Mahdi: Ei mitään hätää, hienosti käännytte. Ja sitten laitan liukulaudan. Sitten nouseaan pyörätuoliin.

Inkeri istuu liukulaudan päällä. Mahdi auttaa Inkeriä siirtymään liukumalla pyörätuolin istuimelle.

Mahdi: Hops, noin juuri! Nyt avaan pyörätuolin jarrut ja mennään.

Mahdi työntää Inkeriä pyörätuolissa päiväsalin. Mariam tulee vastaan päiväsalissa.

Mariam: Sitten tännepäin vaan! Siirrän nojatuolin tähän. Vaihdetaan pyörätuoli nojatuoliin.

Mahdi: Inkeri, nouseaan ylös seisomaan. Ei ole kiirettä. Yks, kaks, kolme, noin. Älä kaadu. Autan vähän käsipuolesta.
Ottakaa tukeva asento. Hienosti seisotte omilla jaloilla. Ja pysytte hyvin pystyssä.
Laitetaan tuoli taakse. Nyt voit Inkeri istua.

Inkeri istuu nojatuoliin.

Mahdi: Se meni hienosti.

Inkerin asento on vähän huono. Hän alkaa kallistua sivulle.

Mariam: Asento rupeaa vähän kallistumaan. Täytyy laittaa tyyny pyörätuoliin tueksi.
Ohoh, nyt se tyyny putosi. Nostan sen. Kas noin. Nyt on parempi.

Mahdi: Inkeri, onko vilu? Laitetaanko villatakki hartioille? Kaadanko mehua sinulle?
Haen mukin tuolta pöydältä.

Mariam: Ulrika alkaakin jo soittaa pianoa. Voidaan jatkaa mehun juomista. Käyn herättämässä nokkaunilta myös **Terhon**. Kysyn, jos hän haluaisi tulla mukaan.

Mitä tarkoittaa?

- sängynlaita
- kääntää kyljelle
- liukulauta
- avata pyörätuolin jarrut
- lukita pyörätuolin jarrut
- auttaa käsipuolesta
- seisoa omilla jaloilla
- pysyä pystyssä
- tukeva asento
- asento on huono
- kallistua sivulle
- laittaa tyyny tueksi
- tyyny putosi
- on vilu
- kaataa mehua
- olla nokkaunilla (nokosilla, ottaa nokkaunet)

Vuorovaikutus Omatoimisuuteen kannustaminen, tilanteiden sanoittaminen

- ✓ Voisitko/Voitko nousta/nostaa kättä/kääntyä/ siirtyä...?
- ✓ Pystyisitkö/Pystytkö nousemaan/nostamaan kättä/kääntymään/siirtymään...?
- ✓ Voisitko mennä/kääntyä kyljelle (selälle, vatsalle)?
- ✓ Pystytkö kääntymään kyljelle?
- ✓ Voisitko kallistaa päätä/taivuttaa niskaa hieman eteenpäin/taaksepäin?
- ✓ Voisitko ojentaa käden ylös?
- ✓ Haluaisitko mennä istuma-asentoon?
- ✓ Haluaisitko olla hetken makuuasennossa?
- ✓ Haluaisitko kylkiasentoon?
- ✓ Onko puoli-istuva asento parempi? Laitetaanko tyyny selän taakse?
- ✓ Autanko sinut makuulle (= makuuasentoon)/kyljelle (=kylkiasentoon)?
- ✓ Laitatko jalat koukkuun? Koukistatko jalat?
- ✓ Voitko nostaa jalat koholle?
- ✓ Jaksatko olla vielä makuulla?
- ✓ Oletko valmiina, jos nostan sinut nyt sängystä istumaan, sitten seisoamaan ja istutaan pyörätuoliin.
- ✓ Yritätkö itse ensin, ei ole kiirettä. Hienosti menee!

KIELIOPPI. Liikkumista ja siirtymistä ilmaisevat verbit

Suomen kielessä on paljon liikkumista ja siirtymistä ilmaisevia verbejä (transitiivi- ja intransitiiviverbejä). Liikkumista ilmaisee usein verbipari, jossa on vain vähän eroa.

- Toinen verbi kertoo, mitä tekijä itse tekee.
Asiakas nousee ylös. — NOUSTA
- Toinen verbi kertoo, mitä tekijä tekee jollekin toiselle.
Hoitaja nostaa asiakkaan ylös. — NOSTAA

Tehdä itse

tekijä = subjekti

Nousta 3.

Asiakas nousee sängystä.

Kääntyä 1. nt → nn

Asiakas kääntyy kyljelle.

Siirtyä 1. rt → rr

Asiakas siirtyy tuoliin istumaan.

Kaata 1. t → d

Minä kaadun, koska lattia on liukas.

Pudota 4. d → t

Minä putoan sängystä.

Joku/jokin toinen

subjekti + objekti

Nostaa 1.

Nostan asiakkaan sängystä.

Kääntää 1. nt → nn

Käännän asiakkaan kyljelle.

Siirtää 1. rt → rr

Siirrän asiakkaan tuoliin istumaan.

Kaataa 1. t → d

Minä kaadan maidon.

Pudottaa 1. tt → t

Minä pudotan pesulapun.

Puhekieli: Tippua 1. pp → p (pudota)

Tipun sängystä.

Tiputtaa 1. tt → t (pudottaa)

Tiputan pesulapun lattialle.

Samantyyppisiä verbejä ovat:

Herätä 4.

Herään kello 6.

Alkaa 1. (k → Ø)

Työ alkaa kello 7.00.

Jatkua 1.

Työ jatkuu ruokatauon jälkeen.

Loppua 1. pp → p

Iltavuoro loppuu klo 8.

Herättää 1. tt → t

Herätän asiakkaan aamupalalle.

Aloittaa 1. tt → t

Aloitan työn kello 7.00.

Jatkaa 1.

Jatkan työtä ruokatauon jälkeen.

Lopettaa 1. tt → t

Lopetan iltavuoron klo 8.

TEHTÄVÄ 1.

Lue teksti *Inkeri lähtee päiväsaliiin*. Etsi edellisen taulukon verbejä tekstistä ja alleviivaa ne tekstistä. Ymmärrätkö lauseet?

TEHTÄVÄ 2.

Kirjoita edellisen taulukon verbi oikeaan paikkaan oikeassa muodossa. Viivoille tulee verbipari.

1. Hoitaja _____ asiakkaan sängyssä istumaan.
2. Toinen asiakas _____ ylös itsenäisesti.
3. _____ sinulle kahvia?
4. Varo, että kahvikuppi ei _____ pöydälle.
5. Päiväsalissa vaihdetaan huonekalujen paikkaa.
Hoitajat _____ tuolit eri seinälle.
6. Nyt myös asiakkaat _____ eri puolelle päiväsalia.
7. Asiakas _____ kyljelle.
8. Joskus hoitajan pitää auttaa. Hoitaja _____ asiakkaan kyljelle.
9. Joskus sinä voit vahingossa _____ kahvikupin lattialle.
10. Jos kädet vapisevat, kahvikuppi voi _____ lattialle.
11. Asiakas nukkuu. Hoitaja _____ varovasti asiakkaan. Lääkäri tuli käynnille.
12. Asiakas _____ aamulla aikaisin ja on pirteä.
13. Milloin sinä _____ tänään päivän työt ja lähdet kotiin?
14. Kello 15.00. Vuoroni _____ silloin.
15. Huomenna aamuvuoro _____ jo kello 7.00.
16. _____ päivän työt päiväsalista.
17. _____ sinun työsopimuksesi kesän jälkeen?
18. Kyllä, minä _____työtä kesän jälkeen.

TEHTÄVÄ 3.

Kehonosat. Laita oikea sana kuvaan.

MIES SANAT:

• jalka (jalat)	• leuka	• ranne	(mon. nilkat)
• käsi (kädet)	• poski (posket)	• sormet	• jalkapohja
• selkä	• silmä	(yks. sormi)	• kantapää
• vatsa	• nenä	• reisi (mon. reidet)	• varpaat
• pää	• suu	• polvi	(mon. varvas)
• kasvot	• korvat	(mon. polvet)	• rinta
• kaula	• olkapää	• sääri	• takapuoli
• niska	• kyynärpää	(mon. sääret)	• penis
• hartiat	• käsivarsi	• nilkka	• kivekset

